

ANDOR ÉVA OPERAÉNEKES KODÁLY ZOLTÁNRA¹

Életem egyik legcsodálatosabb, ha talán éppen nem a legnagyobb ajándékának tekintem, hogy a tanár úr műveivel még egészen kicsi gyerekként megismerkedtem, majd nem sokkal később vele magával is személyes, sőt atyai-gyermeki kapcsolatba kerülhettem.

Akinek megadattak a természettől azok a bizonyos „csápok” – modern kifejezéssel radarkészüléknek mondhatnám –, azt rögtön megérintette Kodály puritán nagysága, fenséges egyszerűsége, s a belső nyugalom, a teljes kiegyensúlyozottság, mely belőle kisugárzott.

Egy kis népdal vezetett el gyerekkoromban a tanár úr otthonába. Talán hat-hét éves lehettem, amikor énektanárnőm és zenei nevelőanvám, Andor Ilona, a Vendel utcai Kodály kórus követeként két másik iskolatársammal együtt elvitt hozzám, mivel szokás volt, hogy a kórus, mely elsőként vehette Kodály nevét, felköszöntötte őt névnapján. Emlékszem, úgy léptünk be lakásukba – ahol Emma asszony fogadott bennünket –, mint egy szentélybe. Ezt az érzést tanárnőnk oltotta belénk, fogékony gyermekekbe – szavakkal, s főként Kodály műveivel.

*Vagyon az égen egy csillag,
Amely olyan szépen villog,
Zoltán, Zoltán, Zoltán ablakára mutat,
Így találtuk meg az utat...*

A köszöntő után, sohasem felejttem el, mosolyogva hozzám lépett, szeretettel tette kezét a vállamra. Talán feltűnt neki csengő gyerekhangom, s a bátorságom is. Utána azonban szolmizálnom kellett, s mert sikerült, kaptam tőle egy példányt a *333 olvasógyakorlatból*, aláírásával. Lapról olvasásért kaptam. Köztudomású, hogy csak annak adott autogramot, aki az elé tett énekelnivalót első látásra leolvasta.

Hálás vagyok, amiért ilyen szigorú volt. S hogy milyen szükség van pályámon a lapról olvasás készségére, naponta tapasztalom.

¹ Így láttuk Kodályt. Nyolcvan emlékezés. Szerkesztette: Bónis Ferenc (Püski, Budapest, 1994)

Az emberi melegség, amely belőle áradt, egyszerre közelhozta hozzám a Mestert, akit addig művein át csodálhattam. Attól a pillanattól kezdve mű és alkotó számomra elválaszthatatlanul egyet jelent, s minden elémtett kottafej élő valóságot.

Többször elmentünk hozzájuk karácsonyt, újévet köszönteni, Emma napon, születésnapok alkalmával, volt, hogy egy egész kórus gyerek. *Egyetem-begyetem, Katalinkát, Villót, Karácsonyi pásztoráncot, Ave Mariát* és más gyermekkori műveket énekeltünk, később Biciniumokat is.

Máskor ők jöttek el az iskolánkba, még mint Ranolder Intézetbe, a későbbi Vendel utcai tanítóképzőbe, majd Leövey Klára gimnáziumba.

Emlékszem, a koncerteket többnyire az iskola udvarán tartottuk, s ott énekeltük a kórusirodalom gyöngyszemeit, Bartók és Kodály műveit. Tőle a *Négy olasz madrigált, a Két zoborvidéki népdalt, a Hegyi éjszakákat*. Az elsőnek a végén van egy nagyon szép és igényes szóló, ezt én énekeltem, majd később a *Meghalok* szólóját s az *Epigrammákat*. Ezeket saját zongorakíséretemmel, a köröndi lakáson is elénekeltem neki.

Árva vagyok című kórusát, melyet Andor Ilona keze alá ajánlott, maga vitte el hozzá s nyújtotta be a kapun, mikor először nyomtatásban megjelent, mondván: *Én akartam elsőként átadni magának.*

Andor Ilonával és kórusával. A karvezető asszonytól balra Andor Éva
(Kertész Gyula felvétele)

Főiskolás koromtól egészen közeli emberi kapcsolatba kerülhettem vele, s ezt második feleségének, Sárikának köszönhettem, akivel korábban évfolyamtársak voltunk a Zeneakadémián.

A közös ebédek, hármashatárhegyi séták, a beszélgetések, a tanár úr derűs lénye, bölcs humora megannyi mély nyomot hagyott bennem.

Kodály Zoltán, Andor Éva és Fischer Annie

Egy-egy megjegyzésével felébresztette érdeklődésemet olyan jelenségek iránt, melyekre nélküle talán sohasem figyeltem volna fel.

Többször részese lehettem azoknak a meghitt pillanatoknak, mikor leült hangszere mellé, s csak egy-két hangot érintve a zongorán, talán éppen következő műveit formálta. Mi ketten lélegzetvisszafojtva hallgattuk a másik szobából.

Kodály Zoltán, Andor Éva, Komlóssy Erzsébet, Lukács Ervin és Forrai Miklós

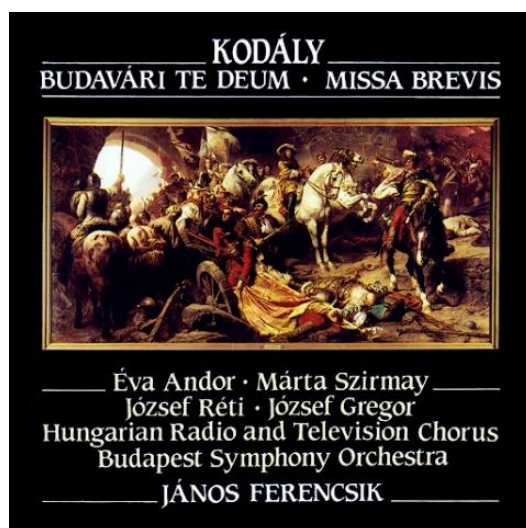
Ilyen élmények indítottak el énekesi pályámon. Bartók és Kodály művein nevelődtem, a tanár úr pedagógiai útmutatásai adták kezembe az iránytűt, mely pályámon mindig biztos utat mutatott. A gyerekkori és kórusbeli élményeimen

kívül felejthetetlen marad számomra az a néhány alkalom, amikor Bartók op. 15-ös dalainak rádiófelvételére előkészített s mindvégig ott volt a stúdióban. Ahogy rávilágított egy-egy összefüggésre és annak zenei és technikai megoldására, soha el nem tűnő nyomot hagy bennem. Milyen könnyűvé váltak e dalok intonációs buktatói az általa javasolt gyakorlási mód révén!

Az élmények hatása az idő múlásával csak erősödik. Alakja előttem ma is olyan eleven, mint régen. Most is abban a kék köpenyben látom magam előtt, amelyet otthon általában viselt. Ha csak átment a szobán, jóság, bölcsesség, segítőkészség sugárzott belőle.

Mindig azon volt, hogy mindenkiben megtalálja a jót. Ezt számtalan megnyilvánulásából volt alkalmam megfigyelni.

Igényessége ma is példát ad számomra. Bármilyen feladatot ad az élet, villámgyorsan átfut rajtam: vajon mit mondana a tanár úr, elégedett lenne-e azzal, amit tettem?

Budavári te deum (21:57)

© 1986 HUNGAROTON RECORDS LTD.

A legszebb aláírást egy fénykép aljára kaptam tőle: egy zeneakadémiai koncertbeugrás után, az utolsó *Te Deum*-előadáson, amelyen jelen volt, útravalót egész pályámra. E háromvonalas „C”-t rajzolt, s melléírta: *Excelsior*. Azóta is mindig ez jut az eszembe, ez ad ösztönzést az alázatos munkára. Soha nem lehetünk elégedettek azzal, amit elértünk. Arra törekszem, hogy az emberségnek és a művészetnek háromvonalas „C”-jét alsó határnak tekintsem.

Négy dal (opusszám nélkül) 2. Nausikaa (ismeretlen költő verse) (3:12)

Négy dal (opusszám nélkül) 1. Haja, haja (Arany János verse) (2:19)

Öt dal Op. 9 4. Kicsi virágom (Balázs Béla verse) (2:25)

Énekszó Op. 1 Három út előttem (2:13)

Énekszó Op. 1 Kinyílt a kalitka (1:34)

Énekszó Op. 1 Jöjj te hozzám (1:04)

Énekszó Op. 1 Csak aztat csodálom (2:05)

Énekszó Op. 1 Azt gondolod rózsám (2:25)

Énekszó Op. 1 Jaj, de régen nem láttalak (1:22)

Énekszó Op. 1 Ne sajnáld galambom (2:30)

Énekszó Op. 1 Vékony a pókháló (1:51)

Énekszó Op. 1 Ha ki szépet szeret (1:58)

Énekszó Op. 1 Isten adta kis barnája (1:19)

Énekszó Op. 1 Ki-ki derül, meg beborul (1:37)

Énekszó Op. 1 Sohasem cselekszem (1:40)

Énekszó Op. 1 Azt gondolod rózsám (2:25)

Énekszó Op. 1 Kötöttem bokrétát (2:04)

Énekszó Op. 1 Sem szántok, sem vetek (0:52)